

проведення анонімного впізнання за цією категорією справ необхідна участь захисника підозрюваного, або обвинуваченого, який повинен бути біля особи, яка впізнає, чи особи, яку впізнають, разом з понятими, щоб мати реальну можливість контролювати правильність проведення слідчої дії [5, с.14].

Таким чином, проведення пред'явлення для впізнання за участю неповнолітнього як в ролі особи, яка впізнає, так і в ролі особи, яку впізнають, не є слідчою дією, результати якої є виключно неспростовним доказом і сприяли б встановленню об'єктивної істини у справі. Такий вид пред'явлення для впізнання необхідно проводити тільки у виняткових випадках, а саме: неможливість встановлення обставин, що мають важливе значення для кримінального провадження без залучення неповнолітнього або за допомогою інших доказів; наявність у малолітньої особи здатності правильно сприймати обставини, що мають значення для справи; наявність у неповнолітньої особи здатності запам'ятовувати і впізнавати предмети або зовнішність людини, вміти за допомогою термінів і понять вказувати, за якими ознаками.

Список використаної літератури

1. Криміналістика : підручник / В. Ю. Шепітько та ін.; за ред. В. Ю. Шепітька. Вид. 4-те, переробл. і доповн. Харків : Право, 2008. 464 с.
2. Будзинська А. Як опитувати дитину. Порадник для фахівців, які беруть участь в опитуванні малолітніх свідків та потерпілих. Варшава: E.D.- DRUK-KACZMARCZYK, 2007. 64 с.
3. Методичні рекомендації щодо пред'явлення для впізнання на попередньому слідстві № 5483/Кл / Головне слідче управління МВС України; НАВС України. Київ : [б. в.], 2001. 32 с.
4. Белкин Р. С., Лившиц Е. М. Тактика следственных действий. М. : Юрид. лит-ра. 1997. 176 с.
5. Басиста І. В. Пред'явлення особи для впізнання поза її візуальним спостереженням: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. К., 2006. 19 с.

V. Polshchikov

FEATURES OF NOTIFICATION FOR INTRODUCTION FOR THE PARTICIPATION OF A JUVENILE PERSON

In theses, the presentation features for identification with the participation of a minor. The mentioned problems are considered both from the forensic, and from the operational-tactical and procedural point of view.

Keywords: identification, juvenile person, investigation of crimes, criminal process.

УДК 343.13

Фоміна Т. Г.

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВСТАНОВЛЕННЯ СТРОКІВ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ ПІД ЧАС СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ

Досліджено питання щодо доцільності встановлення граничних строків тримання під вартою під час судового розгляду. Проаналізовано кримінальне процесуальне законодавство деяких країн СНД щодо визначення досліджуваних строків. Підтримано позицію національного законодавця, який не передбачив у КПК України граничних строків тримання під вартою під час судового провадження.

Ключові слова: кримінальне провадження, тримання під вартою, строки тримання під вартою, судовий розгляд.

Заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються, як правило, у певних часових межах, які необхідні для забезпечення швидкого досудового розслідування та судового розгляду. Щодо строків тримання під вартою, як найбільш суворого запобіжного заходу, то порядок їх обчислення регламентовано лише під час досудового розслідування (ст. 197 КПК України). Під час судового розгляду граничних або максимальних строків тримання під вартою на законодавчому рівні не визначено.

Актуальність піднятої проблеми обґрунтовується тим, що на науковому рівні це

питання є одним із найбільш «наболілих», оскільки досі вчені та практики не прийшли до «єдиного знаменника» у розумінні цього питання. Зауважимо, що окремими науковцями піддається критиці відсутність у кримінальному процесуальному законодавстві норми, яка встановлювала б граничний строк тримання під вартою під час судового розгляду. Зокрема, В. І. Маринів переконаний, що цей строк не повинен перевищувати трьох місяців, а його подовження припустиме за рішенням вищестоящего суду і лише у виняткових випадках на строк не більше двох місяців [1, с. 14]. У науковій літературі висловлюються й інша пропозиція, а саме, про необхідність визначення граничного строку тримання під вартою під час судового розгляду до 18 місяців [2, с. 13]. У свою чергу, С. Л. Шаренко, О. Г. Шило вважають, що було б правильним визначати конкретний строк тримання особи під вартою не тільки в період досудового розслідування та судового розгляду в суді першої інстанції, а й в період розгляду справи апеляційним судом [3, с. 56].

Цікавим є той факт, що законодавством деяких країн-учасниць СНД встановлено граничні строки тримання під вартою під час судового провадження. Наприклад, згідно КПК Республіки Білорусь строк тримання під вартою під час розгляду кримінальної справи в суді обраховується з дня надходження кримінальної справи до суду і до постановлення вироку. Такий строк становить, за загальним правилом, 6 місяців або 12 місяців – у справах щодо осіб, обвинувачених у вчиненні тяжких та особливо тяжких злочинів (ч. 3 ст. 127). Це питання має чітке вирішення й у КПК Грузії, де у ч. 2 ст. 205 передбачено, що загальний термін тримання обвинуваченого під вартою не повинен перевищувати 9 місяців. Вказаний строк обчислюється з виконання судової ухвали про обрання даного запобіжного заходу до винесення вироку судом першої інстанції, який розглядає справу по суті. У ст. 186 КПК Республіки Молдова також чітко встановлено строки тримання під вартою у суді. Отже, законодавець Грузії та Республіки Білорусь, Республіки Молдова пішов шляхом чіткого визначення граничних строків тримання під вартою як під час досудового провадження, так й під час судового розгляду в суді першої інстанції. Втім, системний аналіз положень КПК інших держав СНД дає можливість зрозуміти, що у кримінальному процесуальному законодавстві Вірменії, Казахстану, Киргизії, Російської Федерації, Таджикистану, Узбекистану досліджувані строки не встановлено.

Згідно положень чинного КПК України, граничний строк тримання під вартою у судовому провадженні не встановлено. Тому, на відміну від чітко визначених строків тримання під вартою під час здійснення досудового розслідування, граничні строки під час судового розгляду є розумними, тобто такими, що не мають чітких часових меж. Загальне положення про розумність строків тримання особи під вартою викладене у правовій позиції ЄСПЛ в рішенні «Харченко проти України». Згідно п. 79 даного рішення питання про те, чи тривалість під вартою є обґрунтованою не можна вирішувати абстрактно. Воно має вирішуватися в кожній справі з урахуванням конкретних обставин, підстав, якими національні органи мотивували свої рішення та належно задокументованих фактів, на які посилався заявнику своїх клопотаннях про звільнення з-під варти. Таке, що продовжується, тримання під вартою може бути виправданим у тій чи іншій справі лише за наявності специфічних ознак того, що цього вимагають істинні вимоги публічного інтересу, які, незважаючи на існування презумпції невинуватості, переважають правило поваги до особистої свободи [4]. Аналогічну позицію Суд виклав у п. 130 рішення «Невмержицький проти України» [5]. Отже, вирішуючи питання про розумність строків тримання під вартою, ЄСПЛ акцентує увагу, перш за все, на необхідності національних органів враховувати усі обставини кримінального провадження, й по-друге, на потребу мотивування рішення про продовження строків тримання під вартою.

При вирішенні питання про доцільність встановлення граничних строків тримання під вартою під час судового провадження в Україні слід також врахувати позицію правозастосовувача. Опитуванням слідчих, прокурорів суддів, встановлено, що більшість з них постають проти необхідності визначення строків тримання під вартою під час судового провадження. Таку позицію практичні працівники обґрунтовують наступним. По-перше,

іноді складність кримінального провадження (наприклад, «справа бійців «Торнадо») вимагає досить тривалого судового розгляду, який може відбуватися кілька років. По-друге, у справах стосовно осіб, які тримаються під вартою, судові провадження може затягуватися з причин, що не залежать від судді (наприклад, неприбуття учасників провадження (свідків, потерпілих) та невиконання ухвал про їх примусовий привід; неявка захисника, прокурора, перекладача; неякісне досудове розслідування). Відповідно не завжди є можливим вкласти в чітко визначені строки, протягом яких особа буде триматися під вартою під час судового розгляду.

Вважаємо за необхідне підтримати таку позицію правозастосовувача та додати таке. Згідно положень чинного КПК України строк судового розгляду є розумним, тобто таким, що визначається з урахуванням критеріїв, викладених у ч. 3 ст. 28 КПК України, та не має чітких часових меж, тому й встановлювати граничні строки тримання під вартою під час судового провадження, на наше переконання, є недоцільним. Вказане обґрунтовується тим, що обмежений строками розгляд справи у суді не призведе до повного дослідження обставин вчинення кримінального правопорушення, а лише спонукатиме суддів до винесення вироку якомога швидше, що в свою чергу, свідчитиме, по-перше, про порушення прав обвинуваченого, по-друге, про невиконання такого завдання кримінального провадження, як забезпечення неупередженого судового розгляду, в ході якого потрібно встановити винуватість або невинуватість особи.

Список використаної літератури

1. Маринів В. І. Принцип особистої недоторканості в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 1999. 21 с.
2. Кутуев Э. К. Заключение по стражу и содержание под стражей: Состояние, проблемы, перспективы: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Санкт-Петербург, 1999. 18 с.
3. Шаренко С. Л., Шило О. Г. Запобіжний захід у вигляді тримання під вартою: проблеми правового регулювання і правозастосування. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 1. С.50-57.
4. Справа «Харченко проти України» (Заява № 40107/02) від 10.02.2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_662
5. Справа «Невмержицький проти України» (Заява № 54825/00) від 12.10.2005 р. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-68715>

T. Fomina

THE EXPEDIENCY OF ESTABLISHING THE TERMS OF DETENTION DURING THE TRIAL

The question of the feasibility of setting a maximum time limit for detention during judicial proceedings is examined. Analyzed the criminal procedural legislation of some CIS countries to determine the study dates. The position of the national legislator was supported, which did not provide in the Criminal Procedure Code of Ukraine the maximum periods of detention during judicial proceedings.

Keywords: criminal proceedings, detention, terms of detention, judicial proceedings.

УДК 343.14

Чича Р. П.

ДІЗНАВАЧ ЯК ОКРЕМИЙ СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У тезах висвітлено окремі питання запровадження інституту дізнання у сучасному кримінальному процесі України. Зокрема, зроблено спробу розглянути та проаналізувати появу такого нового суб'єкта як дізнавач, його процесуальний статус і повноваження. Звернуто увагу на питання, що можуть виникнути в роботі дізнавача.

Ключові слова: досудове розслідування, дізнання, кримінальний проступок, дізнавач.

Дізнання як окрема форма досудового розслідування була запроваджена з прийняттям